

מרחוק כל דבר נראה נס

1. ארבעה עמדו על הים / רבי אברהם אבן עזרא

אַרְבְּעָה עָמְדוּ עַל הַיָּם,
צוּר וְצִיר צֵאן וְצָר;
צָר הַצִּיק לְצֵאן,
וְצֵאן צָעַק לְצִיר,
וְצִיר חָנַן לְצוּר,
וְצוּר צָהָה לְצִיר:
צֵא וְחָלַץ צֵאנִי מִיַּד צָר;
זֶה צוּר יִשְׁעֵנוּ,
פָּצוּ פִּי קְהֵלְנוּ,
וְאָמְרוּ, יִי מִלְכֵנוּ
הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ
צוּר יִשְׂרָאֵל.

"מרחוק כל דבר נראה נס
אבל מקרוב גם נס לא נראה קץ.
אפלו מי שעבר בים-סוף בבקיעת הים
ראה רק את הגב המזיע של ההולך לפניו
ואת נוע רכיו הגדולות".

יהודה עמיחי

2. שמות פרק יד

- (י) ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נסע אחריהם וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אלה:
(יא) ויאמרו אל משה המבלי איך קברים במצרים לקחתנו למות במדבר מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים:
(כב) ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם:
(כט) ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חמה מימינם ומשמאלם:

3. רמב"ן יד, י:

"וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה' ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים" – איננו נראה כי בני אדם הצועקים אל ה' להושיעם יבעטו בישועה אשר עשה להם ויאמרו כי טוב להם שלא הצילם אבל הנכון שנפרש כי היו כתות והכתוב יספר כל מה שעשו כלם אמר כי הכת האחת צועקת אל ה' והאחת מכחשת בנביאו ואינה מודה בישועה הנעשית להם ויאמרו כי טוב להם שלא הצילם ועל זאת כתוב וימרו על ים בים סוף (תהלים קו ז) ולכך יחזיר הכתוב "בני ישראל" פעם אחרת ויצעקו בני ישראל אל ה' כי הטובים בהם צעקו אל ה' והנשארים מרו בדברו ולכך אמר אח"כ (להלן פסוק לא) וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו לא אמר "וייראו ישראל את ה' ויאמינו" אבל אמר "העם" כי "בני ישראל" שם ליחידים ו"העם" שם להמון וכן וילונו העם (להלן טו כד) וכך הזכירו רבותינו (במדב"ר כ כג) ויחל העם לזנות (במדבר כה א) בכל שנאמר "העם" לשון גנאי הוא וכל מקום שנאמר "ישראל" לשון שבח הוא והנה לא אמרו "לקחתנו למות במלחמה" אבל לקחתנו למות במדבר וממותנו במדבר כי טרם יראו מלחמה לא היו חפצים לצאת אל המדבר פן ימותו שם ברעב ובצמא ויתכן שאמרו לו כן בצאתם ועודם בארץ מצרים כאשר הסב אותם אלהים דרך המדבר ים סוף או שאמרו לו מתחלה אנה נצא אם דרך פלשתים ילחמו בנו ואם דרך המדבר טוב לנו לעבוד את מצרים ממותנו במדבר ואפשר עוד לומר כי היו העם מאמינים בה' ומתפללים אליו להצילם אבל במשה נכנס ספק בלבם פן יוציאם למשול עליהם ואע"פ שראו האותות והמופתים חשבו שעשה אותם בדרך חכמה או שהשם הביא עליהם המכות ברשעת הגוים כי אלו חפץ השם ביציאתם לא היה פרעה רודף אחריהם ואונקלוס תרגם בכאן וצעקו וצעקו עשאו ענין תרעומת לומר שלא התפללו אבל היו מתרעמים לפניו על שהוציאם ממצרים כלשון ויצעקו אל פרעה לאמר למה תעשה כה לעבדיך (לעיל ה טו) וכמוהו ותהי צעקת העם ונשיהם גדולה אל אחיהם היהודים (נחמיה ה א) מתרעמים עליהם בקול גדול וצעקה ובמכילתא (כאן) תפשו להם אומנות אבותם ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים מאחר שנתנו שאור בעיסה באו להם אצל משה אמרו לו הלא זה הדבר אשר דברנו אליך וגו' ושאר שבעיסה הוא היצר הרע והיה דעתם לומר כי מתחלה צעקו אל ה' לתת בלב פרעה לשוב מאחריהם וכאשר ראו שלא היה חוזר אבל היה נוסע וקרב אליהם אז אמרו לא נתקבלה תפלתנו ונכנסה בלבם מחשבה רעה להרהר אחרי משה כאשר בתחלה.

4. ילקוט שמעוני רמז רלג

ארבע כתות נעשו ישראל על הים אחת אומרת נפול לים. ואחת אומרת נחזור למצרים. ואחת אומרת נעשה מלחמה כנגדן. ואחת אומרת נצווה כנגדן. זו שאומרת נפול לים נאמר להם התיצבו וראו. זו שאומרת נחזור למצרים נאמר להם כי אשר ראיתם. זו שאומרת נעשה מלחמה כנגדן נאמר להם ה' ילחם וזו שאומרת נצווה כנגדן נאמר להם ואתם תחרישון:

5. ילקוט שמעוני רמז רלד:

ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה. ר' מאיר אומר בלשון אחד. ר' יהודה אומר בלשון אחר. ר' מאיר אומר כשעמדו שבטים על הים זה אומר אני ארד וזה אומר אני ארד ומתוך שהן עומדין וצוהבין קפץ שבט בנימין וירד לים תחלה שנאמר שם בנימין צעיר רודם אל תקרי רודם אלא רד ים. התחילו שרי יהודה מרגמין אותם באבנים שנאמר שרי יהודה רגמתם. ...

ר' יהודה אומר כשעמדו ישראל על הים זה אמר איני יורד וזה אמר איני יורד שנאמר סבבוני בכחש אפרים וגו'. מתוך שהיו עומדין ונוטלין עצה קפץ נחשון בן עמינדב ונפל לגלי הים עליו הוא אומר הושיעני אלקים כי באו מים עד נפש טבעתי ביון מצולה אל תשטפני שבולת מים. באותה שעה אמר הקב"ה למשה משה ידידי (אתם) משוקעים במים והים סוגר ושונא רודף ואת עומד ומרבה בתפלה. אמר לו ומה עלי לעשות אמר לו ואתה הרם את מטך, ומה אמרו משה וישראל על הים ה' מלך לעולם ועד אמר הקב"ה מי שהמליכני תחלה על הים אעשנו מלך על ישראל

6. מדרש רבה, שמות פרשה כד':

שנאמר (ש"ב ז, כג) אשר פדית לך ממצרים גוים ואלהיו וכן הוא אומר (תהלים קו, ז) וימרו על ים בים סוף מהו שני פעמים אלא על הים המרו שלא היו רוצים לירד אלולי שבט יהודה שקפץ תחלה וקדש שמו של הקדוש ברוך הוא שנאמר (שם קיד, א-ב) בצאת ישראל ממצרים היתה יהודה לקדשו ובים סוף מנין שהמרו אלא כיון שירדו לתוך הים היה מלא טיט שהיה עד עכשיו לח מן המים והיה בו כמין טיט שנאמר (חבקוק ג, טו) דרכת בים סוסיך חומר מים רבים והיה אומר ראובן לשמעון במצרים בטיט ובים.

7. אבות דרבי נתן, פרשה לג'

בשעה שעמדו אבותינו על הים, אמר להם משה: קומו, עברו. אמרו לו, לא נעבור עד שנראה הים נקבים נקבים. נטל משה מטהו והכה על הים ונעשה הים נקבים נקבים (שנאמר), חבקוק ג" (נקבת במטיו ראש פרזיו). אמר להם משה: קומו, עברו. אמרו לו: לא נעבור עד שנעשה הים בקעה לפנינו. נטל משה את המטה והכה על הים ונעשה לפניהם בקעה, שנאמר, תהלים עח" (בקע ים ויעבירם" ונאמר) ישעיה סג" (כבהמה בבקעה תרד"). אמר להם משה: קומו, עברו. אמרו: לא נעבור עד שנעשה לפנינו גזרים גזרים. נטל משה את המטה והכה על הים ונעשה לפניהם גזרים גזרים, שנאמר, תהלים קלו" (לגזור ים סוף לגזרים"). אמר להם משה: קומו, עברו. אמרו: לא נעבור עד שנעשה לפנינו חומר. נטל משה את המטה והכה על הים ונעשה לפניהם טיט שנאמר, חבקוק ג" (דרכת בים סוסיך חומר מים רבים"). אמר להם משה: קומו, עברו. אמרו: לא נעבור עד שיעשה לפנינו מדבר. נטל משה את המטה והכה על הים שנאמר, תהלים קו" (ויוליכם בתהומות כמדבר"). אמר להם משה: קומו, עברו. אמרו: לא נעבור עד שיעשה לפנינו פירורים פירורים. נטל משה את המטה והכה על הים שנאמר, שם עד" (אתה פוררת בעזך ים"). אמר להם משה: קומו, עברו. אמרו: לא נעבור עד שיעשה לפנינו סלעים סלעים. נטל המטה והכה על הים ונעשה סלעים סלעים, שנאמר, שם" (אתה שברת ראשי תנינים על המים" והיכן משברין ראשי תנינים, הוי אומר ראשי תנינים אין משתברין אלא על הסלעים.

אמר להם משה: קומו, עברו. אמרו: לא נעבור עד שיעשה לנו יבשה, נטל משה את המטה והכה על הים ונעשה יבשה. שנאמר, שם סו" (הפך ים ליבשה" ואומר) שמות יד" (ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים".

אמר להם משה: קומו, עברו. אמרו: לא נעבור עד שיעשה לפנינו חומות.

נטל משה את המטה והכה על הים ונעשה חומות. שנאמר, שם יד (והמים להם חומה מימינם ומשמאלם.

אמר להם משה: קומו, עברו. אמרו: לא נעבור עד שיעשו לפנינו נאדות.

נטל משה את המטה והכה על הים ונעשה נאדות. שנאמר, שם טו (נצבו כמו נד נוזלים. ומים שבין הגזרים ירדה אש וליחכתן, שנאמר, ישעיה סד" (כקדוח אש המסים מים תבעה אש להודיע שמך לצריך". והיו הנודות מושכין שמן ודבש לתוך פיהן של תינוקות והן יונקין מהם שנאמר, דברים לב" (ויניקהו דבש מסלע."

ויש אומרים, היה יוצא להם מים חיים מן הים ושותין בתוך הגזרים, לפי שמימי הים מלוחים הם, שנאמר "נוזלים", ואין נוזלים אלא מתוקים, שנאמר, שיר ד" (באר מים חיים ונוזלים מן לבנון". וענני כבוד למעלה מהם שלא ישלוט בהם השמש. ועברו ישראל כן כדי שלא יצטערו.

8. פסחים קיח:

ואקדיח מבחויך ואעשה נס בתוך נס אמר לו הקב"ה רד באותה שעה פתח גבריאל ואמר ואמת ה' לעולם ר' נתן אומר ואמת ה' לעולם דגים שבים אמרוהו כדרב הונא דאמר רב הונא ישראל שבאותו הדור מקטני אמנה היו וכדדרש רבה בר מרי מאי דכתיב (תהלים קו, ז) וימרו על ים בים סוף מלמד שהמרו ישראל באותה שעה ואמרו כשם שאנו עולין מצד אחד כך מצריים עולים מצד אחר אמר לו הקב"ה לשר של ים פלוט אותן ליבשה אמר לפניו רבש"ע כלום יש עבד שנותן לו רבו מתנה וחוזר ונוטל ממנו אמר לו אתן לך אחד ומחצה שבהן אמר לו רבש"ע יש עבד שתובע את רבו אמר לו נחל קישון יהא לי ערב מיד פלט אותן ליבשה ובאו ישראל וראו אותן שנאמר (שמות

יד, ל)

9. נון / נתן אלתרמן

בְּבִקְתָהּ מִתְמוּטָּטֶת מִיָּשׁוֹן,
עַם אֲחִיו בְּחֶסֶדִי אֵל חַנוּן,
הַתְּגוֹרֵר לוֹ אִי-אִזּוֹ אִישׁ בְּגִשְׁוֹן,
אִישׁ-עֶבְרִי פְּלִמוֹנִי וְשָׁמוֹ נוֹן.
בְּעֵמְקֵי סֶפֶר-שְׁמוֹת – שֶׁם שֶׁקַּע הוּא
בֵּין מְכָרוֹת רַעֲמִסָּס אוֹ פֶתֶם.
וּלְמוֹפְתִים נוֹרָאִים לֹא חִפָּה הוּא
כִּי אָמַר הוּא: מוֹפְתִים? מַה פֶּתָאם?
תַּחַת שֶׁבֶט נוֹגֵשׁ הַקּוֹרֵעַ
מֵעֲלִיו אֶת עוֹרוֹ הַצֹּהֵב,
דִּם הַלֵּךְ, הוּא, אֲדִישׁ וְגִגֵּם,
וְלָבוֹ לֹא נִשְׁבֵּר מִמְּכָאוֹב.
וּבְאוֹתָהּ הִלִּיכַת עֲצֵלְתִים
הוּא נִגְשׁ וְאֶסֶף אֶת כָּלִיו
בְּיוֹם צֹאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם...
כְּאֶמּוֹר שֶׁם בְּסֶפֶר הָעֵב.
וְהִדְלִיקוּ שְׁמִים וְאָרֶץ
אֶת מוֹפְתֵי לְדָתוֹ שֶׁל הָעָם,
וְרִתְחוּ הַתְּהוֹמוֹת וְסִעְרוּ
וּלְשֹׁנֵים נִקְרַע הָיִם – –

אָבֵל גַּם אֶת הַיָּם הַקּוֹרֵעַ,
וְהַמְּוֹת מִשְׁנֵי עֶבְרִיו,
הוּא עֶבֶר, עַם סֵלוֹ הַקּוֹלֵעַ,
כְּדָבָר הַמוֹבֵן מֵאֲלִיו.
וְהַקָּרֵב לֹא נָתַן בּוֹ צְמִרְמֶרֶת
וְלָבוֹ עוֹד עֵקֶשׁ וּמַחֲשָׁה –
כִּי הַגִּיעָה אֶתוֹ הַמְּסוֹרֶת
אֶל פְּסוּקֵי "אִזּוֹ יִשִּׁיר מִשֶּׁה" ...
אָבֵל אִזּוֹ, עֵת גְּלִגְל כְּמוֹ רַעַם
שִׁיר-הַחֹג בְּאֲדִיר עַל הַחוּף, –
אִזּוֹ (גַּם נוֹן לֹא יִדַּע עוֹד מַה-טַעַם...)
בּוֹ הַשֶּׁבֶר לְכָבוֹ כִּי בָּא סוּף...
הוּא זָכַר אֶת הַטֵּיט וְהַחֲמֵר,
וְזָכַר אֶת הַשׁוּט בְּאֲדָם,
וּפְצָעֵיו שֶׁהִחְרִישׁוּ בְּלִי אֶמֶר,
צָעָקָה נִשְׂאוֹי יַחַד פֶּתָאם.
הוּא זָכַר הַמוֹפְתִים שֶׁבְּאֶרֶץ,
הוּא זָכַר אֶת הַחֹשֶׁךְ-וְדָם,
הוּא זָכַר הַתְּהוֹמוֹת שֶׁסִּעְרוּ,
הוּא הַבֵּינ
כִּי נִקְרַע לוֹ הָיִם – –

בְּיָדוֹ הַשְּׁעִירָה כְּמוֹ יָעַר
אֶת רֹאשׁ בְּנוֹ הוּא הַחֵלִיק בְּעֵדְנָה.
וַיְהוֹשֶׁעַ (בֶּן-נֹון) עוֹדוֹ יָעַר,
עוֹדוֹ יָעַר קָטָן בְּגִדְנִי"ע...

.10

עַם קָמָץ שְׁמַיִם בְּיָד
הַיִּיטִי עוֹבֵר אֶת חַיִּי.
הַיִּיטִי חוֹצֶה אֶת הַיָּם
בְּרִגְלֵי
עַם קָמָץ שְׁמַיִם בְּיָד.

אברהם חלפי

**

.12

לא האמנתי
בעמדי על גדת הנהר,
הרחב והסוחף,
שאעבור גשר זה,
הקלוע מקנה דק, שביר
קשור בסיבים.
פסעתי קל כפרפר
וכבד כפיל,
הלכתי בוטח כרקדן
ומתנודד כעיוור.
לא האמנתי שאעבור את הגשר הזה.
ובעמדי כעת בגדה השנייה,
איני מאמין שעברתי אותו

ליאופולד סטאף

בְּעֵמְקֵי סֶפֶר-שְׁמוֹת הַתִּיבָח
אִישׁ זָקֵן מְפֹשְׁטֵי יִשְׂרָאֵל –
וְהָאִיר אֲזֵ אוֹתוֹ הַיָּרֵחַ,
הַדּוֹלֵק מְעַלְיוֹ הַלֵּיל

.11

מִדֵּי בִּקְרָ אָדָם מִתְעוֹרָר
עַל שְׁפָתוֹ שֶׁל יָם הַמְּחָר
וְשׂוֹאֵל אֶת עֲצָמוֹ : לְחַצוֹת
אוֹ לֹא לְחַצוֹת

אריה סיוון

